

МІЖ АМЕРИКОЮ ТА УКРАЇНОЮ. УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В США ЯК ГРУПА ПОЛІТИЧНОГО ТИСКУ

Мирослава ЛЕНДЬЄЛ

Упродовж 70-80-х рр. американські політологи визначали етнічні спільноти в США як групи інтересу, які претендують на участь у прийнятті державних рішень.¹ Новітні статистичні дані свідчать, що станом на 1994 р. у секретаріаті Палати представників та Сенату Конгресу США було офіційно зареєстровано 6308 активних лобістів, із них 741 — на основі дії Акту реєстрації іноземних агентів. Упродовж останніх двох десятиліть до законодавства були додані обмеження стосовно передачі подарунків, надання послуг, організації розваг, штучних «конфліктів інтересу»² (останнє — 1 січня 1996 р.³). Щодо етнічних лобіюючих інституцій, то офіційно зареєстрованими є такі організації, як Американський еліністичний інститут громадських справ, Ірландське національне об'єднання, Трансафрика, Американсько-ізраїльський комітет громадських справ.⁴ Окрім того, кожна етнічна громада має право пресингувати законодавчі та виконавчі структури США, не вдаючись до дії прямого впливу, якою є реєстроване лобіювання. Саме така практика у 70-80-і рр. була притаманна українській громаді.

Відхід генерації, народженої у США, від націоналістичних засад покоління батьків, розгортання асиміляційних процесів та інші обставини сприяли перебудові структури і методів діяльності українського лобі. 70-80-і роки можна визначити як окрему фазу функціонування української групи тиску, визначальною рисою якої було звернення до проблеми порушення прав людини.

Викликає заперечення теза американської дослідниці С. Фінк, що націоналістичне крило української громади, представлене організаціями Визвольного фронту, заперечувало можливість включення проблеми прав людини у програму досягнення незалежності України.⁵ Екзекутива Українського конгресового комітету Америки (УККА) — представницької установи американських українців — інтегрувала питання людських прав у стратегію «поневолевих комунізмом націй».

Переорієнтація структури і методів діяльності українського лобі стала реальною на Десятому (1969 р.) і Одинадцятому (1972 р.) конгресах УККА. У 1969 р. стало очевидним, що розширення діяльності організації, а також фінансові труднощі вимагають визначення

декількох, найбільш реальних напрямів тиску на органи державної влади, а саме: організацію у Конгресі спеціального комітету з питань поневолевих націй, ратифікацію Конвенції про заборону геноциду, реформування структури мовлення «Голосу Америки» і Радіо «Свобода» українською мовою. Лобіювання планувалося здійснювати у формах участі у дискусіях із зовнішньополітичної проблематики, організованих громадськими інституціями США та впливу на напрями функціонування загальноамериканських партій через українців — членів цих партій.⁶ Через три роки УККА включив у перелік своїх завдань представництво інтересів української громади не лише перед федеральними, але й перед органами влади штатів та місцевими органами влади, що певною мірою пояснювалося прийняттям Закону про вивчення етнічної спадщини.⁷ Практичне запровадження цієї стратегії демонструють події 1985 р., коли 35 конгресменів штату Нью-Йорк під тиском місцевих українських осередків оскаржили рішення відділу освіти про вилучення з шкільних підручників матеріалів про Голодомор в Україні.⁸

У 1972 р. у структурі УККА були створені спеціальні комітети, які відповідали за «зовнішню» діяльність — комітет у справі огляду сучасного становища в Україні і із захисту прав людини, комітет із зовнішніх справ. Завданням останнього було: поширення на українську громаду квот стосовно фінансування урядових програм; вивчення етнічної спадщини; тиск на Конгрес із метою прийняття резолюції про засудження ліквідації в СРСР УГКЦ і УАПЦ; корегування американської зовнішньополітичної стратегії відповідно до інтересів відновлення суверенної української державності.⁹ Тоді ж на одного з віце-президентів УККА було покладено обов'язки по налагодженню зв'язків з республіканською та демократичною партіями.¹⁰

Нові методи тиску на Конгрес сприяли новому сплеску уваги до українського питання у вищому законодавчому органі США на початку 70-х рр. Станом на 1972 р. розгляду чекали чотири резолюції, ініційовані українською етнічною групою: Н. Res. 555 — про відновлення діяльності УГКЦ і УАПЦ, Н. Res. 70 — про відзначення 22 січня як Дня української незалежності, Н. Res. 102 — про утворення спеціального комітету з питань поневолевих

націй (конгресмен Флуд), Н. Res. 994 — про встановлення дипломатичних відносин США із УРСР, БРСР (конгресмен Заблоцкі), Н. Res. 884 — про уповноваження американської делегації внести на розгляд Комісії з прав людини ООН питання про становище в СРСР (конгресмен Гікс)¹¹.

До основних акторів американської зовнішньої політики належать Президент і Держсекретар¹², а також Сенат, який ратифікує конвенції, двосторонні договори з іншими державами, а також пропонує альтернативні варіанти вирішення зовнішньополітичних проблем¹³. Прості резолюції, що приймаються палатами Конгресу, на відміну від законопроектів та спільних резолюцій, не є обов'язковими для виконавчої влади, а виконують функцію оприлюднення позиції вищого законодавчого органу і часто носять виключно пропагандистський характер¹⁴.

Для політичного представництва української етнічної групи завжди нагальною була проблема встановлення контактів із представниками виконавчої влади, зокрема президентами США. У 1968-1973 рр. лідери громади сподівалися на підтримку Р.Ніксона, враховуючи роль, яку зіграли Л.Добрянський, Т.Шмагала під час виборчих кампаній 1968—1972 рр. Очікуючи позитивних зрушень у питанні дотримання прав людини в Україні після візиту президента Р.Ніксона в СРСР (22-30 травня 1972 р.), 26 січня ексекютива УККА надіслала листа, у якому наводилися приклади переслідування українських інтелектуалів, а вже безпосередньо під час візиту — телеграму з проханням під час переговорів порушити питання про відновлення діяльності УГКЦ та УАПЦ¹⁵. Рік 1972-й ознаменувався арештом в СРСР близько 100 українських інтелектуалів, то жне дивно, що саме тоді питання захисту прав людини стало основним важелем тиску на уряд, здійснюваного українською спільнотою. У лютому петиція президенту США була надіслана організацією «Студенти на захист прав людини в Україні» (голова С.Іванців)¹⁶, а через два роки Український народний союз (УНС) виступив із ініціативою фінансування всіх витрат, пов'язаних із еміграцією дисидентів В.Мороза та Л.Плюща¹⁷.

Ці приклади свідчили про формування «нового» українського лобі, представниками якого, за висловом С.Фінк¹⁸, були американці українського походження, народжені у США, для яких пріоритет становили загальнолюдські цінності. У цей період багато громадських діячів піддали критиці стратегію українських політичних функціонерів, Добрянського зокрема. Професор Кентського університету М. Мельник був переконаний, що «українські справи можна ставити виразно тільки серед українців. Серед чужинців треба

їх ставити в дуже невиразний, а зокрема, в проблематичний спосіб, інакше вас назвуть екстремістом і тоді наша праця принесе більше шкоди, ніж користі¹⁹.

Нові українські організації, створені на хвилі проетнічного сплеску в американському суспільстві, надали новий імпульс практиці інтеграції у загальноамериканський політичний організм, зокрема у структуру Республіканської партії. У 1972 р. Ласло Пастор, директор Національної республіканської партії етнічної спадщини, відзначив Українську національну республіканську федерацію (УНРФ) як один із кращих етнічних підрозділів. У різні роки керівні посади в УНРФ займали активісти Українського народного союзу М.Куропась, Т.Шмагала²⁰. Шмагала разом з Іванцівом протягом 70-х рр. успішно працювали у штаті сенаторів-республіканців Р.Тафта (штат Огайо) і Дж.Баклі (штат Нью-Йорк). Відомий у колах Республіканської партії М.Куропась із 1977 р. виконував функції юридичного радника сенатора Р.Доула, відповідаючи за зв'язки із Комісією з питань безпеки та співробітництва в Європі (КБСЕ). Однак американським українцям і упродовж 70-80-х рр. так і не вдалося провести свого представника у вищій законодавчий орган США. Слід погодитися з С.Куропасем, який вважав, що причиною невдалих українських виборчих кампаній була відсутність поєднання необхідних чинників, а саме, яскравої особистості кандидата, продуманої програми, фінансових ресурсів, партійного уповноваження²¹.

Водночас, лідери організацій Визвольного фронту, зокрема Я.Стецько, вважали участь у функціонуванні загальноамериканських установ тратою часу, енергії, ресурсів. Керівник ОУН-р пропонував у коаліції із представниками інших східноєвропейських етнічних груп сформулювати «третю силу» у США, аж до утворення окремої партії, номінації власного претендента на посаду президента. Лише таким шляхом, на його думку, можна досягти практичної реалізації резолюції про Тиждень поневолених націй, відмовитися від концепції мирного співіснування із СРСР. Взірцем для наслідування були проголошені методи боротьби за громадянські права афроамериканців²². Стецько критикував стратегію відносин США з СРСР, відсутність уваги американських владних структур до національного питання у Східній Європі²³. На початку 80-х рр. дійсно діяла «третя сила», так звана партія «Тризуб», організована Дж. Кулішем в місті Гудзон (штат Нью-Йорк), завданням якої була підтримка кандидатів українського походження на посади в органи державного управління, однак її функціонування було непродуктивним²⁴.

Не зважаючи на відмінності у тактичних питаннях, провід української громади у США

дотримувався синтетичного варіанту діаспорної зовнішньополітичної діяльності. Вона ґрунтувалася на поєднанні інтервенціоністської концепції (допомога міжнародних сил) і концепції опертя на власні сили, яка визначала внутрішньоетнічні ресурси вирішальним чинником у здобутті незалежності України. Під зовнішньою допомогою слід розуміти не лише конкретну політичну, дипломатичну чи матеріальну допомогу, але й певний регіональний чи глобальний міжнародний уклад, який сприяє здобуттю статусу державної незалежності певним народом²⁵.

Українська громада зайняла негативну позицію щодо ідеї підписання у Гельсінкі урядом США Заключного Акту конференції з питань безпеки та співробітництва у Європі²⁶. Однак після 1 серпня 1975 р., рахуючись із політичними реаліями американської міжнародної стратегії, її лідери визначили основним об'єктом пресингової діяльності проблему прав людини в Україні, демонструючи у такий спосіб синтетичний варіант політики. Вже у листопаді-грудні 1978 р. українські правозахисники надіслали «Звернення Української Гельсінської Групи до Комісії з прав людини ООН, урядів і парламентів держав, які підписали Гельсінські угоди, та до світової громадськості у справах репресій членів УГГ»²⁷. Утворене у 1978 р. Закордонне представництво УГГ (ЗП УГГ) визначалося американськими політологами як ефективна організаційна форма для тиску на структури законодавчої та виконавчої влади²⁸. Один із керівників ЗП УГГ Петро Григоренко, подібно до представників інших інститутів українців у США²⁹, піддав критиці позицію американської делегації на Гельсінській нараді, вважаючи, що вона сприяла закріпленню післявоєнної розстановки сил у Східній Європі, а отже, статусу України як складової частини СРСР³⁰. Це становище було основною причиною започаткування акції «Правозахисний Мадрид», метою якої був тиск на уряди західних країн для розгляду на державному рівні питання про порушення прав людини в Україні, сприяння звільненню дисидентів. У вересні 1980 р. група ув'язнених членів Української та Московської Гельсінських груп нелегально надіслали відкритого листа «Роззброєння — в серці» на Мадридську нараду з питань безпеки і співробітництва у Європі (листопад 1980 р.)³¹.

Взаємодія української громади і органів державної влади США перейшла у якісно нову фазу після утворення у 1976 р. Комісії з питань безпеки і співробітництва в Європі (КБСЕ) або Гельсінської комісії Конгресу США³² (голова — Д. Фасел) та Бюро з прав людини Держдепартаменту³³. Провід американських українців чинив тиск на комісію декількома шляхами. Велику роль тут відіграла

та обставина, що серед членів штату комісії були американці українського походження, (наприклад, О. Дейчаківський³⁴), які мали змогу безпосередньо спілкуватися із законодавцями США, впливати на формування складу американських представництв на міжнародні форуми. Таким чином, Гельсінська комісія стала інститутом, який частково кодифікував інтереси української етнічної групи.

УККА та інші американо-українські організації протягом 70-80-х років теж пресингували президентську адміністрацію у питанні захисту українських дисидентів. У липні 1978 р. телеграма про необхідність сприяти визволенню Левка Лук'яненка була надіслана президенту Дж. Картеру та держсекретарю К. Венсу³⁵, а у січні 1980 р. представники Комітету захисту прав людини в Україні мали можливість зустрітися із віце-президентом В. Мондейлом.³⁶ У вересні 1980 р. Добрянський як свідок брав участь у слуханнях підкомітету з питань міжнародних організацій Палати представників, акцентуючи увагу на необхідності практичного здійснення таких документів, як Н. Res. 72, Н. Con. Res. 103, що стосувалися відновлення в СРСР діяльності УГКЦ і УАПЦ, критиці політики Картера у сфері захисту прав людини³⁷. Навесні 1981 р. президенту Рейгану був переданий запит стосовно сприяння звільненню Ю. Шухевича³⁸. Президія СКВУ восени 1982 р. надіслала листи всім законодавцям із проханням захищати права ув'язнених українських дисидентів, розглядати тему порушення прав людини як «пріоритетну у всіх дискусіях з радянськими офіційними особами»³⁹.

До кінця 70-х — початку 80-х рр. політичному провладу американських українців вдалося налагодити контакти здебільшого із обслуговуючим персоналом комітетів Конгресу, з окремими законодавцями, що є характерною рисою практики налагодження громадських зв'язків Конгресу США. Водночас, представники громади мали постійний зв'язок і з декількома конгресменами-симпатиками. Наприклад, станом на 1982 р. ними були члени Палати представників Е. Дервінкі (штат Ілінойс), Д. Ріттер (штат Пенсільванія), С. Стратон, Г. Соломон (штат Нью-Йорк)⁴⁰.

Комісія з питань безпеки і співробітництва в Європі стала ефективним важелем українського лобі, яке протягом 70-80-х рр. можна ідентифікувати як «невидиме». Якщо протягом попередніх десятиліть монополію на контакти із владними структурами США міцно утримував за собою УККА, то, починаючи з 70-х років, тиснути на офіційні структури почали як «старі», так і новоутворені інституції, окремі особи. Голова ОУН-р Я. Стецько, виступаючи у Конгресі США 15 липня 1981 р., наголошував на необхідності визнання Заходом національно-визвольних рухів як легітимних

представників «поневоленних націй»⁴¹. Організація «Американці за права людини в Україні» у 1985 р. зібрав підписи 136 конгресменів для направлення листа Генеральному секретареві ЦК КПРС М. Горбачову з приводу долі Ю. Шухевича⁴².

Незважаючи на певні дискусії у середовищі традиційних політичних установ щодо ставлення до дисидентизму⁴³, потенціал можливого впливу на офіційний Вашингтон у вирішенні цієї проблеми, а отже, в українському питанні у цілому, був усвідомлений поміркованою більшістю діаспори, зокрема і Світовим конгресом вільних українців, очолюваним М.Плав'юком⁴⁴. СКВУ, як зазначалося у меморандумі українських та російських дисидентів до голів урядів держав-учасниць Гельсінського процесу, був уповноважений представляти інтереси українського правозахисного руху⁴⁵.

Прикладом індивідуального впливу на офіційні владні структури є особа Мирона Куропаса, діяча УНС, який у 1968 р. очолював передвиборчу кампанію Ніксона-Агню в штаті Іллінойс, на початку 70-х рр. керував Українською національною республіканською федерацією⁴⁶, а у 1975-1976 рр. займав посаду радника із етнічних питань при президенті Г.Форді. Куропас наголошував, що досягти номінальної значущості в американському політичному процесі можна виключно працею над своєю освітою та кар'єрою⁴⁷. Протягом 70-х рр. певна кількість американців українського походження почали сходження по урядовій драбині, працюючи у штатах конгресменів, структурах Республіканської партії, наприклад, Н. Слюсар — як асистент радника президента Картера з етнічних питань⁴⁸, донька Л. Добрянського Пола — як радник президента Рейгана у справах Східної Європи, член комісії з прав людини⁴⁹, спеціальний радник претендента на посаду президента Р.Доула⁵⁰ Богдан Футей був єдиним українцем, що посідав посаду федерального судді США⁵¹. Відома на Капітолії лобіст Мелані Вервер, керівник штату Гіларі Клінтон, є теж американкою українського походження⁵². Обгрунтованою є теза С. Фінк, що, незважаючи на «ситуативну» або «подвійну» етнічність багатьох з них, державні службовці відіграли значну роль у налагодженні зв'язків між українською етнічною групою та урядовими й політичними колами США⁵³.

Велику роль у вдосконаленні контактів між українською громадою та владними структурами США відіграв Вашингтонський офіс УНС. Цій організації вдалося встановити тісні контакти із підрозділами Конгресу США та сприяти утворенню альянсів із іншими східноєвропейськими етнічними групами. На думку керівника УНС — Є.Іванціва, найбільшою заступою столичного представництва був вплив

на Конгрес США, «котрий тиснув на адміністрацію і заставив її принаймні бути більш сприйнятливою до проблем України»⁵⁴. Після відкриття у 1977 р. Української національної інформаційної служби (УНІС) УККА також значно модифікував методи тиску на урядові кола США. Для американського політикуму є характерною практика функціонування так званих «вашингтонських представництв», які виконують лобіюючі функції на користь певних груп інтересу⁵⁵.

Сприяті організації святкування знаменних для етнічних українців дат почали екс-конгресмени, особи, які започаткували традиції святкування «тижнів поневоленних націй», наприклад, колишній член Палати представників Т. Дюльські (штат Нью-Йорк)⁵⁶. У 1981 р. у відзначенні 40-ї річниці проголошення Акту незалежності 30 червня 1941 р. взяли участь декілька десятків конгресменів і співробітників президентської адміністрації⁵⁷. Після невиразного святкування Тижня поневоленних націй у 70-і рр., у 1982 р. церемонія набула великого розголосу. Під час святкування Р.Рейган зустрівся із Л.Добрянським та Я.Стецьком⁵⁸. УНІС організувала зустрічі представників української громади з представниками Держдепартаменту для висвітлення позиції етнічної групи стосовно політики США у питанні прав людини (березень 1985 р.) та формувала серед законодавців і державних службовців негативне ставлення до візитів радянських високопоставлених осіб у США, наприклад, В. Щербицького (1985 р.)⁵⁹. Традиційні святкування Днів української незалежності, котрі почала спонсорувати УНІС, були розширені за рахунок проведення брифінгів для засобів масової інформації, прийомів для законодавців, політичних дискусій⁶⁰. Аналогічні функції із 1 липня 1988 р. почав виконувати Вашингтонський офіс УНС, який досить успішно узгоджував свою діяльність із Гельсінською комісією, Сенатським комітетом закордонних справ, окремими конгресменами, виконував роль посередника у налагодженні відносин із лідерами демократичних інституцій України. Співробітники офісу, очолюваного Є.Іванцівом, розробили «Картку конгресового звіту», за якою вони прослідковували позицію окремих законодавців у питаннях, пов'язаних з українською проблематикою.⁶¹

Одним із найбільш вдалих заходів лобіюючого характеру була організація у 1984 р. Комісії по дослідженню Голодомору в Україні 1932-1933 рр., ідея створення якої належала президенту організації «Американці за права людини в Україні» І.Ольшанівському⁶². Частину витрат по налагодженню роботи комісії здійснила Українська асоціація підприємців та професіоналів Нью-Йорку та Нью-Джерсі, а серед її членів, окрім конгресмена Д.Майко, сенаторів Д. Де Кончіні, Р.Кастена,

В.Брумфілда, Г.Бауера, Б.Гілмена, Д.Гірмена, взяли участь представники української громади — М.Куропась, У.Мазуркевич, Б.Федорак. Дослідницький штат очолив відомий знавець історії України Дж. Мейс⁶³. У 1990 р. був прийнятий Громадський закон 101-642, що уповноважував відзначення 3-10 листопада 1990 р. як «Національного тижня пам'яті жертв Голодомору в Україні 1932-1933 рр.»⁶⁴ Український провід продовжував використовувати виборчі кампанії для налагодження нових зв'язків у середовищі урядових та політичних кіл США. Виборам Рейгана на посаду президента у 1980 р. сприяли І.Фліс, М.Душник, Т.Шагала, Є.Іванців, який готував претенденту виступи під час теледебатів із суперником — Дж. Картером⁶⁵. У 1984 р. УККА надіслав програмову заяву на національні з'їзди Демократичної та Республіканської партій, визначальною тезою якої була вимога публічно висловити підтримку поневоленим націям Радянського Союзу, реформувати радіомовлення на країни соціалістичного блоку, сприяти звільненню двох українських правозахисників — О.Мешко, Ю.Шухевича⁶⁶. Реагуючи на критику українських організацій, Рейган призначив, як і президент Форд, помічника з етнічних питань. Ним став американець литовського походження Лінас Коеліс⁶⁷. Під час кампанії 1984 р. активно діяв комітет «Українські американці за Рейгана-Буша'84», очолюваний Б. Футеєм⁶⁸.

Протягом 1987-1990 рр. саме Гельсінська комісія, а також Вашингтонський комітет підтримки України або «Україна-2000», утворений у 1990 р. як координуючий орган 23 груп «підтримки Руху», стали базою для контактів американців українського походження із співвітчизниками у метрополії, впливу на владу США із метою прийняття рішень, які б сприяли національному відродженню. Позитивним чинником тут була та обставина, що директор «України-2000» Р. Мак-Конелл працював у адміністрації президента Рейгана. У 1988 р. українській громаді вдалося досягти прийняття законодавства, яке забороняло офіційним представникам США брати участь у святкуванні на території СРСР 1000-річчя хрещення Русі, написання декількома конгресменами листів до президента Буша з приводу необхідності добиватися від уряду СРСР легалізації заборонених церков⁶⁹. У квітні 1986 р. після Чорнобильської катастрофи провід УККА надіслав президенту Рейгану телеграму із проханням надати урядову гуманітарну допомогу Україні⁷⁰.

7 грудня 1988 року представники української громади під час демонстрації перед будинком ООН висловили своє негативне ставлення до реформ Горбачова, які не сприяли розширенню національного суверенітету⁷¹.

Його роль прирівнювалася до місії О.Керенського під час Лютневої революції 1917 р.

У 1990 р. Національний комітет поневолених націй, очолюваний Л.Добрянським, продовжував наполягати на необхідності святкування Тижня поневолених націй, включення України в цей перелік⁷². Тисячі українців повідомляли членам Гельсінської комісії про своє негативне ставлення до арешту С. Хмари, спромігшись зібрати підписи 165 конгресменів для написання листа-протесту М.Горбачову. У 1990-1991 рр. за сприяння громади були організовані зустрічі лідерів Народного Руху В.Яворівського, М.Гориня із законодавцями, членами президентського кабінету, з міністром оборони Р.Чейні включно.⁷³ Найбільшими козирями новітнього українського лобі була тісна координація зусиль із демократами в Україні засобом електронного зв'язку, а також підключення зусиль всієї громади до пресингової діяльності. Готуючи липневий 1991 р. візит президента Буша в СРСР, посол Дж.Метлок вказував, що якщо президент не займе вірну позицію стосовно України, то Білий дім буде «бомбардований листами багатьох розлючених українських американців»⁷⁴. Це підтвердили події 22 вересня 1991 р., коли на маніфестації під гаслом «Тільки незалежність принесе свободу й демократію для України» у Вашингтоні, Чикаго, Лос-Анджелесі вийшли тисячі співвітчизників⁷⁵.

Має рацію С.Галік, вважаючи, що у другій половині 80-х рр. українська етнічна група у своєму «зовнішньополітичному» розвитку перейшла від принципів націоналізму і «етнічних завдань» до концепції «real politic» (реальної політики)⁷⁶. Протягом історичного періоду, коли для зовнішньої політики США необхідно було визначити становище стосовно дезінтеграційних процесів на терені СРСР, українська спільнота демонструвала свою позицію шляхом зміни «етнічної виборчої поведінки». Вашингтонський офіс УНС припускає, що станом на 1988 р. 85 % американських українців були прихильниками Республіканської партії⁷⁷. Але результати виборів члена Сенату у Пенсільванії, коли демократ Гаріс Буфорд завдяки голосам вихідців із східнослов'янських країн переміг представника Республіканської партії Діка Торнбурга, продемонстрували негативне ставлення громади до української політики Буша. Ця подія стала вирішальним поштовхом для проведення зустрічі президента із представниками українців США, яка готувалася «Україною-2000», Вашингтонським офісом УНС, Р.Попадюком через канали Ради національної безпеки ще з лютого 1991 р. 27 листопада 1991 р. під час прийому Буш вперше висловився у присутності лідерів української етнічної групи, а

саме С.Іванціва, У.Дячук, А.Лозинського, Й.Лисогора, Б.Футея, Т.Шагала, про офіційну підтримку американським урядом ідеї української незалежності. Т. Шагала, акцентуючи на досягненні етнополітичної єдності у середовищі громади, зачитав президенту «узгіднену делегацією заяву від української спільноти».⁷⁸

Квінтесенцію всіх здійснених заходів українського лобі була ідея, що існування незалежної України відповідає інтересам державної безпеки США. Метою політичного провладу українських американців на протязі післявоєнного періоду було переконати офіційний Вашингтон, що національне питання є «ахілесовою п'ятою» Радянського Союзу і всього східноєвропейського простору. Структура і методи функціонування українського лобі, яке вперше заявило про себе у завершальний період Першої світової війни, залежали від демографічних параметрів громади, домінуючих етнополітичних концепцій, стану самоорганізації етнічної групи, інфраструктури зв'язку з органами державної влади. Спорадичні контакти з владними інстанціями міжвоєнного періоду набули системного характеру в 40-50-і рр., що сприяло схваленню законів про спорудження пам'ятника Шевченкові, відзначення Тижня поневолених націй, ідеологія яких визначала методи діяльності української групи впливу протягом наступного десятиліття.

Зміна соціодемографічних характеристик української громади вплинула в 70-і роки на структуру лобі, котре перетворилося на «невидиму» групу тиску, однак із більшим потенціалом впливу, аніж чітко структурована,

але обмежена ідеологічними засадами і методами впливу, група тиску 50-60-х рр. Успіху сприяли добрі внутрішні комунікації, утворені інфраструктурою УККА, УНС, здатність на нетривалі внутрішньоетнічне об'єднання з метою здійснення національнозначущих завдань, ентузіазм, який проявляли українські діячі під час пресингових акцій. Кампанія захисту прав людини залучила до української визвольної справи молоде покоління американських співвітчизників, котрі завдяки посередницькій діяльності в Гельсінській комісії Конгресу США, Комісії розслідування Голодомору 1932-1933 років, у виконавчих агентствах президентської адміністрації, структурах Республіканської та Демократичної партій досягли прийняття ряду політичних рішень, сприятливих для української незалежності.

Основними недоліками українського лобі були фракційність у середовищі громади, звернення на протязі 40-60-х рр. виключно до «внутрішніх проблем», складні відносини з єврейською, польською, російською етнічними групами, що не сприяло створенню стабільно позитивного образу в очах американської громадськості та владних структур США. Відсутність представників у Конгресі США, незначна участь у законодавчому процесі на рівні окремих штатів не сприяли постійному ефективному функціонуванню пресингової української групи. Нав'язання контактів із окремими законодавцями нейтралізувалося недостатньою інфраструктурою зв'язку з провідними представниками виконавчої влади — Президентом, Держсекретарем, котрі є головними акторами американської зовнішньої політики.

ЛІТЕРАТУРА

- 1 Amrica's Ethnic Politics. — Westport — London, 1982. — P. 1.
- 2 Newson D. Foreign Policy Lobbies and Their Influence // http://www.org/fpt/COSMOS_Journal/NTWSON.TXT. — P. 2.
- 3 Пам'ятна записка Відділу американського законодавства Дослідницької служби Конгресу 4 грудня 1995 р. — С. 1.
- 4 Newson D. Op.cit. — P.3
- 5 Fink S. From «Chicken Kiev» to Ukrainian Recognition: Domestic Politics in U.S. Foreign Policy Toward Ukraine // Nationalities Papers. — 1997. — Vol. XX. — № XX. — P. 20.
- 6 Congressional Record Proceedings and Debates of the 99-th Congress Second Session. — Vol. 116. — Part 1. — P. 1378-1379.
- 7 Ukrainian Congress Committee of America and Its 11-th Congress // The Ukrainian Quarterly. — 1972. — Vol. 28. — № 1-4. — P. 382.
- 8 Teacher's Guide Ignores 7 Million Victims of Russian-Made Genocide // The Ukrainian Quarterly. — 1985. — Vol. 41. — № 3-4. — P. 281.
- 9 Ukrainian Congress Committee of America and Its 11-th Congress. — P. 387-388.
- 10 The Ukrainian Life in the United States // The Ukrainian Quarterly. — 1972. — Vol. 28. — № 1-4. — P. 433.
- 11 Ibid. — P. 98, 210.
- 12 Зайчук О.В. Политические репрессии в США. — К., 1989. — С. 98.
- 13 Попова Е.И. Американский сенат и внешняя политика. — М., 1978. — С. 27.
- 14 Современные Соединенные Штаты Америки: Энциклопедический справочник. — М., 1988. — С. 61-62, Камінський Є.Є. Український буржуазний націоналізм в психологічній війні американського імперіалізму. — К., 1983. — С. 22.
- 15 Memorandum to President Nixon On New Arrests in Ukraine // The Ukrainian Quarterly. — 1972. — Vol. 28. — № 1-4. — P. 206.
- 16 Ibid. — P. 212.
- 17 Kuropas M. Ukrainian-American Citadel The First One Hundred Years of the Ukrainian National Association. — Colorado, 1996. — P. 516.
- 18 Fink S. Op. cit. — P. 20.
- 19 Мельник М. Рец. на кн. Lev E. Dobriansky, U.S.A. and the Soviet Myth. — Old Greenwich, 1971 // Український історик. — 1971. — № 1-2 (29-30). — С. 127.
- 20 The Ukrainian Life in the United States. — P.425-426.
- 21 Куропась С. Спогади з України й 60 років в Америці. — Нью-Йорк — Париж - Чикаго, 1988. — С. 420.
- 22 Stetsko Y. Ukraine and the Subjugated Nations, Their Struggle for National Liberation / Ed. by Kowalsky J. — New York, 1989. — P. 467-468.
- 23 Стецько Я. Вузлова проблема світової політики // Большевизм і визвольна боротьба. — Б.в., 1991. — С. 368-380.

ЛІТЕРАТУРА
(Закінчення)

- 24 Hallick S. Ukrainians in American Politics // The Ukrainian Quarterly [New York]. — 1990. — Vol. XLVI. — № 2. — P. 156.
- 25 Камінський А. Край, еміграція і міжнародні закулиси — Манчестер — Мюнхен — Нью-Йорк, 1982. — С. 73.
- 26 UCCA Telegram to President Ford on the Summit Meeting in Helsinki // The Ukrainian Quarterly. — 1975. — Vol. XXXI. — № 3. — P. 308.
- 27 Українська Гельсінська Група: 1978-1982: Документи і матеріали. — Торонто — Балтимор, 1983. — С. 15.
- 28 Dictionary of American Immigration History / Ed. Cordasco F. — Munchen — London, 1990. — P.719.
- 29 Чередниченко В. П. Контрреволюція на експорт. — К., 1985. — С. 14.
- 30 Григоренко П. Доповідь на 6-му делегатському з'їзді 1-ої української дивізії УНА в Торонто // Літопис Червоної Калини, — 1992. — № 2-3. — С. 41.
- 31 Українська Гельсінська Група: 1978-1982. — С. 17; Камінський Є.Є. Назв. праця. — С. 47.
- 32 Fink S. Op. cit. — P. 21.
- 33 Вівчарик М.М. Українці в світі: східна і західна діаспора // Український історичний журнал. — 1993. — №11-12. — С. 63.
- 34 Tryzub Site — Conference of 1996 — The Washington Group // [http://www.tryzub.co/TWO/Conference 1996/index.html](http://www.tryzub.co/TWO/Conference%201996/index.html)
- 35 UCCA in Defence of Lev Lukyanenko // The Ukrainian Quarterly. — 1978. — Vol. XXXIV. — № 3. — P. 235.
- 36 The Ukrainian Life in the United States // The Ukrainian Quarterly. — 1980. — Vol. XXXVI. — №1. — P. 103.
- 37 Ibid. — № 3. — P. 326.
- 38 UCCA Appeals to President Reagan on Behalf of Yuriy Shukhevych // The Ukrainian Quarterly. — 1981. — Vol. XXXVII. — № 2. — P. 191-192.
- 39 The Ukrainian Life in the United States // The Ukrainian Quarterly. — 1982. — Vol. XXXVIII. — № 4. — P. 439.
- 40 Chronicle of Current Events // The Ukrainian Quarterly. — 1983. — Vol. XXIX. — № 1. — P. 96.
- 41 Stetsko Y. Op. Cit. — P. 126.
- 42 The Ukrainian Quarterly. — 1985. — № 1-2. — P. 149, 156.
- 43 Камінський А. Назв. праця. — С. 145.
- 44 Горелов М.Є. Криза організацій українського буржуазного націоналізму на сучасному етапі. — К., 1985. — С. 25, 30.
- 45 New Empowerment For World Congress of Free Ukrainians (WCFU) // The Ukrainian Quarterly. — 1980. — Vol. XXXVI. — №3. — P. 311-313.
- 46 The Ukrainian Life in the United States // The Ukrainian Quarterly. — 1971. — Vol. XXVII. — №2. — P. 217.
- 47 Горелов М.Є. Назв. праця. — С. 100-101.
- 48 Ukrainian Life in the United States // The Ukrainian Quarterly. — 1980. — Vol. XXXVI. — № 2. — P. 208.
- 49 Congressional Record. — Vol. 132. — Part 12. — P. 17321, Ukrainian Independence Commemorated on Capitol Hill // The Ukrainian Quarterly. — 1989. — Vol. XLV — № 2. — P. 230-231.
- 50 Кузьо Т. Якір стабільності для континенту // Політика і час. — 1996. — №4. — С. 26-29.
- 51 U.S. Judge Receives Ukraine's Presidential Honor // The Ukrainian Weekly. — 1995. — Vol. LXIII. — № 37. — P. 3.
- 52 Ibid. — № 53. — P. 13.
- 53 Fink S. Op. cit. — P. 20.
- 54 The Ukrainian Weekly. — 1995. — Vol. LXIII. — № 53. — P. 7.
- 55 Современные Соединенные Штаты Америки. — С. 84.
- 56 Congressional Record. — Vol.133. — Part 3. — P.314.
- 57 Камінський Є.Є. Назв.праця. — С. 25.
- 58 Стиркул В. За ширмою АБН // Пост імені Ярослава Галана: Pamфлети, статті, нариси. — Львів, 1983. — Кн. II — С. 53.
- 59 The Ukrainian Quarterly. — 1985. — №1-2. — P. 146.
- 60 Ibid. — P. 153
- 61 Kuropas M. Ukrainian-American Citadel. — P. 582-583.
- 62 Ibid. — P. 587.
- 63 Commission on the Ukraine Famine Report to Congress. — Washington, 1988. — P. 1.
- 64 Kuropas M. Op. cit. — P. 589.
- 65 Ibid. — P. 598.
- 66 The Ukrainian Life In the United States // The Ukrainian Quarterly. — 1984. — Vol. XL. — № 2. — P. 197-199
- 67 Kuropas M. Op. cit. — P. 600.
- 68 The Ukrainian Life in the United States // The Ukrainian Quarterly. — 1984. — Vol. XL. — №3. — P. 329.
- 69 Fink S. Op. cit. — P. 9-10, 21; Гарань О. Розпад СРСР і українське питання в політиці США // Сучасність. — 1995. — № 4. — С. 73.
- 70 Чернова К. Еволюція форм співпраці української діаспори з Україною // Українська діаспора. — 1995. — Ч. 7. — С. 6-18.
- 71 Hundreds Protest Gorbachev's Address at United Nations // The Ukrainian Quarterly. — 1989. — Vol XLV — № 1 — P. 103-104.
- 72 Are the Captive Nations No More ? // The Ukrainian Quarterly. — 1990. — Vol. XLVI. — № 3. — P. 337-338.
- 73 Гарань О. Назв. праця. — С. 75.
- 74 Beschlott M, Talbott S. At the Highest Levels The Inside Story of the End of the Cold War. — Boston—Toronto — London, 1995. — P. 416.
- 75 Свобода. — 1991. — Ч. 177. — С.1.
- 76 Hallick S. Op. cit. — P.155.
- 77 Fink S. Op. cit. — P.6.
- 78 Свобода. — 1991. — Ч. 247. — С.1.

«Не питай, що твоя країна може дати тобі,
запитай себе, що ти можеш дати своїй країні».

Джон Кеннеді